

АРТУР КЛАРК ПРО XXI СТОЛІТТЯ

Напередодні 2000 року відомий англійський письменник Артур Кларк, який має репутацію досить точного прогнозиста, зробив спробу змодельювати «хронологію майбутнього». Вона з'явилася на веб-сторінці AsiaNews. До цього прогнозу на найближчі 100 років письменник написав такий вступ:

«Незважаючи на численні обіцянки, ніхто не в змозі передбачити майбутнє, і особисто я завжди заперечував проти будь-яких спроб наклеїти мені ярлик «пророка». Я віддавав би перевагу іншому терміну: «екстраполятор». Усе, що я намагався робити — принаймні у своїх науково-популярних книгах, — це показувати читачеві діапазон можливих подій у майбутньому. При цьому не забуваючи додати, що будь-яке, навіть найпереконливіше передбачення може не пережити і лічених років, перетворитися на абсурд внаслідок якогось абсолютно несподіваного винаходу чи події.

Класичний приклад — висловлювання голови ради директорів фірми IBM, зроблене наприкінці 1940-х років: глава майбутнього комп'ютерного гіганта стверджував тоді, що попит світового ринку на комп'ютери навряд чи перевищить 5 (!) примірників. Уже сьогодні тільки в моєму робочому кабінеті їх більше — і вони продовжують розмножуватися, як кролики...

Хоча, можливо, не мені критикувати Томаса Уотсона-старшого, котрому і належить той історичний прогноз. В оповіданні «Транзит Землі» (1970) я припустив, що перша висадка на Марс відбудеться у 1994 році. Сьогодні я думаю інакше: добре, якщо нам вдасться виконати це завдання хоча б до 2010 року...

З другого боку, у 1951 році, коли була опублікована моя книга «Прелюдія до космосу», я ще вважав себе помірним оптимістом, гадаючи, що вперше людина ступить на Місяць у 1978-му. Проте Армстронг і Олдрін обставили мене майже на десятиліття.

І все-таки особисто мені, думаю, є чим пишатися. Орбітальні супутники зв'язку сьогодні розташовані на орбіті саме там, куди я помістив їх у своїй статті ще в 1945-му. І мені, зрозуміло, приємно чути, як люди вимовляють: «орбіта Кларка»! Нехай навіть єдина причина полягає у тому, що вимовити «геостаціонарна» просто трохи складніше...

А цілий розділ під назвою «Синдром століття» у моєму романі «Дух Великих обмілин» (1990), можливо, вперше зробив надбанням широких мас читачів (спеціальна література не береться до уваги) те, що сьогодні відомо під загрозливою назвою «вірус-2000». А я ж не тільки вказав на його можливе походження, а й запропонував засоби лікування!

Однак, навіть взявши до уваги все вищезазначене, мою схему передбачень на XXI століття неодмінно слід сприймати із застереженнями.

Щодо деяких вказаних подій (особливо це стосується космічних досліджень), я майже впевнений у датах і термінах. Жодного секрету тут немає: самі події та їхні технічні здійснення заплановані вже сьогодні, і, якщо не відбудеться нічого екстраординарного, все буде так і тоді, як я прогножую. Хочу вірити, що й в інших випадках інтуїція мене не підвела, — хоча з приводу багатьох прогнозів хотів би помилитися!

Незважаючи на величезну спокусу, я все-таки стримав дослідницьку сверблячку і не включив до остаточного списку багато цікавих і цілком ймовірних подій, які належать до глобальних катастроф і різноманітних лих. Почуття оптимізму ніде не бажано так, як у передбаченні майбутнього. Саме оптимізм може сприяти тому, що соціальні психологи називають феноменом «пророцтва, яке самопідтверджується». Йдеться про ситуацію, коли до пророцтва люди звикають настільки і так ним заворожені, що підсвідомо самі починають діяти, підштовхуючи його здійснення.

Ви знаєте, як це буває, — не випадково існує стільки приказок і оповідок щодо того, аби не робити чогось, здатного накликати нещастя.

В усякому разі у вас залишається можливість перевірити, був я правий чи ні. Поговоримо про це в грудні 2100 року.»

2001. 1 січня. Початок нового століття і нового тисячоліття. Запущений у жовтні 1997 року автоматичний зонд «Кассіні», який підлетів до Сатурна у 2000 році, почав дослідження кілець і супутників планети. Інший зонд — «Галілей», запущений у жовтні 1989 року, продовжив дослідження іншої планети-гіганта — Юпітера (а також його супутників). Під поверхнею крижаних океанів найбільшого супутника — Європи — виявлено життя, котре, як з'ясувалося, різоче подібне до земного.

2002. Надійшов у комерційний продаж перший прилад для одержання «чистої» і безпечної енергії шляхом низькотемпературної ядерної реакції. Ця подія ознаменувала закінчення ери викопних носіїв енергії (Fossil-Flue Age), які спалюються. Це не могло не викликати хвилі економічних і геополітичних потрясінь. А американські вчені Понс і Флейшман, котрі відкрили у 1989 році «холодний термояд», одержали Нобелівську премію.

2003. Автомобільній промисловості дано 5 років, аби повністю замінити всі двигуни внутрішнього згоряння на нові, що використовують енергію «холодного термояду».

Запущено американську автоматичну станцію Mars Surveyor (з посадочним відсіком і автономним візком — «марсоходом».

2004. З'явився перший офіційно зареєстрований людський клон.

2005. Станція Mars Surveyor доставила на Землю перший зразок марсіанського ґрунту. Далай-лама повернувся до Тибету.

2006. В Індії закрито останню вугільну шахту на Землі.

2007. НАСА запустило на орбіту орбітальний телескоп нового покоління (наступник нині існуючого «Габбла»). Президент Чандрика Хамаратунга одержала Нобелівську премію миру за встановлення миру у Шрі-Ланці.

2008. 26 липня постановник фільму «2001: Космічна одіссея» кінорежисер Стенлі Кубрик (якому цього дня виповнилося б 80 років) посмертно нагороджений спеціальною премією «Оскар» — «За загальний внесок у кіномистецтво».

2009. У результаті випадкового вибуху атомної боеголовки повністю зникло з лиця землі місто у Північній Кореї. Після недовгих дебатів в Організації Об'єднаних Націй прийнято рішення про остаточне знищення всієї ядерної зброї.

2010. Розроблено перші квантові генератори, які «качають» енергію прямо з космосу. Вони доступні як у домашньому, так і в портативному виконанні і потребують усього кількох кіловат зовнішнього живлення, а тому можуть забезпечувати енергією практично нескінченно. Закрито всі електро- і атомні станції: епоха ліній електропередачі і розподільних щитів скінчилася!

Електронний моніторинг фактично «вичавив» із суспільства фахову злочинність.

2011. Знято на плівку найбільшу форму життя зі збережених на Землі: гігантського 75-метрового восьминога, що постійно мешкав у Маріанській западині. За дивним збігом, того ж року ще більші морські істоти виявлено в океанах супутника Юпітера — Європи. Це сталося після того, як робот-розвідник пробурило першу свердловину в товщі криги і відкрив людству небачене багатство позаземного життя.

2012. Розпочалися регулярні польоти перших аерокосмолетів (комбінація літака і космічного корабля). Історія космічних подорожей повторила історію авіації, тільки усе відбувалося набагато повільніше, оскільки технологічні проблеми зросли на порядок: від польоту Юрія Гагаріна до перших комерційних рейсів минуло вдвічі більше часу, ніж від біплана братів Райт до лайнера ДС-3.

2013. Пасажир одного з комерційних космічних рейсів — принц Брунею — став першим з членів «найшляхетніших родин», що побували у космосі.

2014. Почалося будівництво першого орбітального готелю — Hilton Orbiter Hotel. Як будматеріали вирішено використовувати гігантські відпрацьовані паливні баки «шаттлів», котрі раніше просто згорали у верхніх шарах атмосфери.

2015. Побічним результатом використання квантових генераторів стало те, що людина одержала повний контроль над матерією на атомному рівні. Реалізовано давню мрію алхіміків — причому в комерційних масштабах. Результатом цього стали події справді сенсаційні: за лічені роки ціни на свинець і мідь перевищили ціну на золото, оскільки перші частіше використовувалися в промисловості.

2016. Усі світові валюти припинили існування, а єдиною мірою обміну стала мегават-година.

2018. 16 грудня, у день відкриття «Орбітального Хілтона», серед перших відвідувачів був сер Артур Кларк, запрошений з нагоди його 100-річчя. У Китаї проведено перші всенародні вільні вибори до парламенту.

2019. Великий метеор упав у районі Північного полюса. Людських жертв не було, проте піднята вибухом хвиля цунамі спричинила значні руйнації поблизу берегів Канади і Гренландії. В результаті був нарешті запущений «Рятувальник» (Safeguard) — проект створення системи виявлення і знищення (або відхилення) небезпечних метеорів і комет, який обговорювався багато років.

2020. Штучний інтелект досяг у своєму «розвитку» рівня людського мозку. З цього моменту на Землі почалося співіснування двох розумних форм життя, причому друга еволюціонувала з швидкістю, неможливою для біологічної еволюції. До найближчих зірок вирушили перші кораблі, оснащені системами штучного інтелекту.

2021. Перші люди висадилися на Марсі, і сюрпризи не примусили себе чекати.

2022. Точні живі «репліки» (копії) динозаврів були клоновані з ДНК, генерованої за допомогою комп'ютерів. У Флориді відкрито перший парк Тріасового періоду. Незважаючи на ряд неприємних інцидентів, почалася реалізація програми заміни собак-охоронців спеціально навченими міні-динозаврами.

2024. Зареєстровано інфрачервоні сигнали, що йшли з центра Чумацького шляху. Те, що вони надіслані високорозвиненою технологічною цивілізацією, не викликало сумнівів, проте всі спроби розшифрувати послання не увінчалися успіхом.

2025. Бурхливий розвиток нейробіологічних досліджень дав змогу вченим повністю зрозуміти, як функціонують усі органи чуттів, після чого стало можливим пряме підключення до органів зору, слуху, дотику тощо. Результатом цієї нейробіологічної революції стала «мозкокепка» (Braincap) — далекий нащадок примітивних walkman'ів ХХ століття. Перед людиною з «мозкокепкою» на голові, щільно притиснутою до черепа, відтепер відкрився цілий всесвіт почуттів і сприйняття — реальних або штучних, і з'явилася навіть можливість безпосередньо обмінюватися думками з іншими людьми в реальному часі.

Крім використання «мозкокепок» в індустрії розваг і уявних подорожей, винахід здійснив переворот у медицині: відтепер лікар міг безпосередньо відчувати всі симптоми свого пацієнта. Відбулися зміни в юриспруденції: свідомо неправдивість підсудного або свідків тепер втратила будь-який сенс... Оскільки справно функціонувати прилад міг лише на абсолютно оголеному черепі, бурхливого розквіту зазнала перукарська індустрія — у буквальному розумінні: як виготовлення перук!

2026. Сингапур став першою країною, яка законодавчо запровадила принцип Чесності Реклами.

2036. Китай перевершив США за рівнем національного валового продукту, ставши одноособовим економічним лідером у світі.

2040. Доведено до стану досконалості «універсальний реплікатор», який ґрунтувався на досягненнях нанотехнології: відтепер за наявності достатньої кількості сировини та інформаційної матриці можна було точно копіювати будь-який матеріальний об'єкт якої завгодно складності. У буквальному розумінні: «діаманти або делікатеси — з купи бруду»... Внаслідок цього відкриття відійшли в історію сільське господарство і промисловість, а разом з ними — і те, що було самою сутністю існування людства протягом його історичного розвитку: рутинна робота, фізична і навіть частково творча праця! Справжній бум пережили сфери мистецтва, розваг і освіти. Суспільство, яке століттями і тисячоліттями займалося полюванням і збиранням урожаю, змушене було трансформуватися, і величезні території планети, котрі раніше використовувалися виключно для виробництва їжі, набули нарешті свого початкового вигляду. А молодь стала «розряджати» агресивні інстинкти за допомогою арбалетів у спеціально організованих для цього і повністю «комп'ютеризованих» іграх, які, однак, не виключали ризик і відчуття небезпеки.

2045. Доведено до досконалості Будинок Майбутнього. Він цілком автономний, самообслуговується, працює на замкненому циклі і мобільний (щось подібне майже століття тому передбачив архітектор, філософ і візіонер Бакмінстер Фуллер). Додатковий вуглець, необхідний для синтезування їжі, відтепер добувався з двоокису вуглецю, вилученого з атмосфери.

2047. 50-річчя свого існування як незалежної вільної області Китаю Гонконг відзначив повним скасуванням прикордонних формальностей і рогаток на кордоні з материковою державою.

2050. «Втеча від Утопії». Мільйони людей, у яких ця мирна, позбавлена збудливих моментів епоха викликала лише нудьгу, вирішили за допомогою кріогеники «емігрувати» у майбутнє, сподіваючись, що там їх очікує життя, сповнене справжніх пригод... З цією метою в Антарктиці і під полярними районами на Місяці створено великі сховища заморожених до кращих часів тіл — «гібернакули».

2051. Величезні неосвоєні місячні території віддано земним колоністам. Колонії обслуговуються роботами і перебувають на повному самозабезпеченні, а основою населення є люди похилого віку, які переселилися з Землі, сподіваючись прожити довше в умовах послабленої місячної гравітації.

2057. 4 жовтня — 100-річчя першого супутника. Ювілей урочисто відзначався людьми не тільки на Землі, а й на Місяці, Марсі, Європі, Ганімеді і Титані, а також на орбітальних станціях, що кружляють навколо Венери, Нептуна і Плутона.

2061. Повернення комети Галлея і перша висадка людей на її ядро. Сенсаційне відкриття там «сплячих» і активних форм життя підтвердило столітньої давнини гіпотезу Хойла—Викрама—Сингхе про те, що життя існує у космосі майже скрізь, а не лише на планетах.

2090. Людство вирішило знову повернутися до широкомасштабного спалювання «викопного» палива — нафти, газу (замість того, щоб «качати» двоокис вуглецю з повітря). Це було зроблено з метою запобігання новому льодовиковому періоду, що неминуче настав би, якби вплив двоокису вуглецю відбувався б тими ж темпами. Завдяки вжитим заходам планета ввійшла в епоху глобального потепління.

2095. Винахід справжнього «космічного двигуна» (свого роду реактивної системи, яка «відштовхується» від самої структури простору-часу) поставив хрест на ракетах, давши змогу реально досягати швидкостей, близьких до світлової. Перші експедиції з людьми вирушили до перспективних планетних систем найближчих зірок, які перед цим відвідали і дослідили зонди з роботами.

2100. Історія починається...